

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ZARAKOLU / TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no. 32455/96)

KARAR
(Dostane Çözüm)

STRAZBURG

27 Mayıs 2003

İşbu karar, kesin olmakla birlikte bazı şekli değişikliklere tabi tutulabilir.

Zarakolu / Türkiye davasında,*Başkan,*

Nicolas BRATZA,

Yargıçlar

A. PASTOR RÍDRUEJO,

R. TÜRMEŖEN,

V. STRÁŽNICKÁ,

R. MARUSTE,

S. PAVLOVSCHİ,

L. GARLİCKİ,

ve Bölüm Yazı İşleri Müdürü M. O’Boyle’nin katılımıyla Daire halinde toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (Dördüncü Bölüm), 5 Kasım 2002 ve 6 Mayıs 2003 tarihlerinde gerçekleştirilen kapalı müzakereler sonucunda, en son belirtilen tarihte kabul edilen aşağıdaki kararı vermiştir:

USUL

1. Davanın temelinde, Ayşenur Zarakolu (“başvuran”) adlı bir Türk vatandaşı tarafından, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme’nin (“Sözleşme”) mülga 25. maddesine uygun olarak, 8 Temmuz 1996 tarihinde, Türkiye Cumhuriyeti aleyhine Avrupa İnsan Hakları Komisyonuna (“Komisyon”) yapılmış olan bir başvuru (no. 32455/96) bulunmaktadır.

2. Başvuran, İstanbul Barosuna bağlı Avukat Özcan Kılıç tarafından temsil edilmiştir. Türk Hükümeti (“Hükümet”) ise, Mahkeme önündeki yargılama sürecinde temsil görevini yerine getirmek üzere herhangi bir görevli tayin etmemiştir.

3. Başvuran, Sözleşme’nin 6/1 maddesine dayanarak, yayınlamış olduğu bir kitap nedeniyle kendisini yargılayan ve mahkûm eden İstanbul Devlet

Güvenlik Mahkemesi heyetinde askeri bir yargıcın bulunması nedeniyle adil bir şekilde yargılanmadığını ileri sürmüştür. Başvuran, ayrıca, Sözleşme'nin 10. maddesine dayanarak, mahkûmiyetinin, ifade özgürlüğü hakkına yönelik haksız bir müdahale teşkil ettiğinden şikâyetçi olmuştur. Başvuran, son olarak, Terörle Mücadele Kanunu'nun özel hükümlerinin uygulanması ve Devlet Güvenlik Mahkemesi tarafından yargılanmasının, Sözleşme'nin 14. maddesine aykırı şekilde ayrımcı bir muameleye maruz bırakıldığı anlamına geldiği hususunda şikâyetinde bulunmuştur.

4. Başvurunun Komisyon tarafından Hükümete tebliğinin ardından, dava, Sözleşme'ye Ek 11 No.lu Protokol'ün 5/2 maddesine istinaden, 1 Kasım 1998 tarihinde Mahkemeye havale edilmiştir. Mahkeme, tarafların görüşlerini aldıktan sonra, 5 Kasım 2002 tarihinde başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar vermiştir. Başvuranın Sözleşme'nin 14. maddesi kapsamında dile getirdiği şikâyetin ise kabul edilemez olduğuna hükmedilmiştir.

5. Yazı İşleri Müdürü, gerçekleştirilen yazışmaların ardından, 20 Ocak 2003 tarihinde, taraflara, Sözleşme'nin 38. maddesinin 1. fıkrasının (b) bendi kapsamında dostane çözüme ulaşmaya çalışmaları önerisinde bulunmuştur. Başvuran 20 Şubat 2003 tarihinde, Hükümet ise 7 Mart 2003 tarihinde, davanın dostane çözüm yoluyla çözüme kavuşturulmasını kabul ettiklerine dair resmi deklarasyonları Mahkemeye sunmuşlardır.

OLAYLAR

6. Başvuran Ayşenur Zarakolu, bir Türk vatandaşıdır ve İstanbul'da ikamet etmektedir. Mahkeme önünde İstanbul Barosuna bağlı Avukat Özcan Kılıç tarafından temsil edilmiştir.

7. Zarakolu'nun 28 Ocak 2002 tarihinde hayatını kaybettiği ve eşi Ragıp Zarakolu'nun yargılama sürecine devam edilmesini istediği, bu sürece

katılma yönünde talepte bulunduğu ve sürece başvuranın avukatıyla devam edeceği 25 Nisan 2002 tarihinde Mahkemeye bildirilmiştir.

8. Uygulamada kolaylık sağlanması açısından, şu anda Ragıp Zarakolu'nun başvuran olarak kabul edilmesine rağmen, Ayşenur Zarakolu "başvuran" olarak anılmaya devam edecektir (bk. *Dalban / Romanya* [BD] no. 28114/95, § 1, AİHM 1999-VI ve ayrıca bk. Ahmet Sadık / Yunanistan, 15 Kasım 1996 tarihli karar, *Karar ve Hüküm Derlemeleri*, 1996-V, s. 1641, § 3).

9. Başvuran, "Belge Uluslararası Yayıncılık Şirketi" isimli bir yayıncılık şirketinin sahibidir.

10. Belge Uluslararası Yayıncılık Şirketi, 1994 yılı Haziran ayında, F.D. tarafından yazılan *Birakuji (Kürtlerin İç Savaşı)* adlı bir kitabı yayınlamıştır.

11. İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesinde görevli Cumhuriyet savcısı, 5 Temmuz 1994 tarihinde hazırladığı iddianamede, başvuranı, söz konusu kitabı yayınlarak PKK'nın propagandasını yapmakla suçlamıştır. Cumhuriyet savcısı, başvuranın 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 7. maddesinin 5. fıkrası uyarınca mahkûm edilmesini talep etmiştir.

12. Başvuran, İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi nezdinde yürütülen yargılamalar sırasında suçlamaları reddetmiştir. Başvuran, kitabın gerçek olaylara dayalı olduğunu belirtmiştir. Ayrıca, Sözleşme'nin 10. maddesi kapsamındaki haklarını ileri sürmüştür.

13. İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi, 28 Eylül 1995 tarihli kararında, başvuranın Terörle Mücadele Kanunu'nun 7. maddesi kapsamındaki suçu işlediği kanaatine vararak, beş ay hapis ve 41.666.666 eski Türk lirası para cezasıyla cezalandırılmasına karar vermiştir.

14. İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi, başvuranın terör örgütünün propagandasını yaptığı kanaatine varırken, PKK komutanı Cemil Bayık ile gerçekleştirilen ve kitabın 243 ila 250. sayfaları arasında yayınlanan bir

röportaja atıfta bulunmuştur. Ulusal mahkeme, kararında, Cemil Bayık'ın görüşlerinden aşağıdaki alıntıyı yapmıştır:

“Güneydeki savaş, PKK'nın gücünün tahmin edildiği kadar basit olmadığını ve ayrıca PKK'yı yok etmenin o kadar da kolay olmadığını göstermiştir. Herkes, PKK olmadan Kürdistan'da çözüme ulaşmanın mümkün olmadığını anlamıştır. PKK savaşı kaybetmemiştir. Aslında, gerçek şu ki, PKK'nın bu savaştan önemli kazanımları olmuştur. Türk Hükümeti, başarısızlığını gizlemek amacıyla, PKK'nın mağlup edildiği, binlerce elemanını kaybettiği ve tekrar toparlanamayacağı gibi yalanlarla propaganda yapmıştır. Basında da, PKK'nın yok edilemediği ve bu savaştan her zamankinden daha güçlü olarak çıktığı gibi haberler yayınlanmıştır. Ayrıca, basında, Devletin, propaganda yaparak kendisini aldattığı ve moralleri yüksek tutmak amacıyla bu şekilde propaganda yapmaya ihtiyaç duyduğu şeklinde haberler yer almıştır.”

15. Başvuran, 12 Ekim 1995 tarihinde, diğer hususların yanı sıra, Terörle Mücadele Kanunu'nun 7. maddesinin 5. fıkrasının davasında uygulanamayacağı ve mahkûmiyetinin sadece kitabın 243 ila 250. sayfaları arasında yer alan röportaja dayalı olduğu iddiasıyla temyiz başvurusunda bulunmuştur. Başvuran, Sözleşme'nin 10. maddesi kapsamındaki haklarını ileri sürmüştür.

16. Yargıtay 9. Dairesi, 26 Aralık 1995 tarihli kararıyla, İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi tarafından delillerle ilgili olarak gerçekleştirilen değerlendirmeyi ve başvuranın savunmasının reddine ilişkin olarak sunulan gerekçeleri ikna edici bularak, temyiz başvurusunu reddetmiştir.

17. Başvurana, hakkında hükmolunan hapis ve para cezası, 6 Şubat 1996 tarihinde tebliğ edilmiştir.

18. Başvuranın hapis cezasının infazına, 29 Ağustos 1996 tarihinde, İstanbul'da bulunan Bayrampaşa Cezaevinde başlanmıştır.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

19. Hükümetin hazırladığı aşağıdaki deklarasyon, 7 Mart 2003 tarihinde Mahkemeye ulaşmıştır:

“Türk Hükümeti, Terörle Mücadele Kanunu’nun ifade özgürlüğüne ilişkin hükümleri uyarınca gerçekleştirilen kovuşturmaların söz konusu olduğu davalarda Türkiye aleyhine verilen Mahkeme kararlarının, Türk hukuku ve uygulamasının ivedilikle Sözleşmenin 10. maddesinin gereklerine uygun hale getirilmesi gerektiğini gösterdiğini belirtir. Bu durum, somut davaya konu olan olayların temelindeki müdahalede de görülmektedir.

Hükümet, bu nedenle, 24 Mart 2001 tarihli Ulusal Programda belirtildiği gibi, bu alanda iç hukuk ve uygulama bakımından gerekli her türlü reformu uygulayacağını taahhüt eder.

Hükümet, ayrıca, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından 23 Temmuz 2001 tarihinde kabul edilen Geçici Karar’da (Res DH (2001) 106) belirtilen, somut davadaki gibi davaların koşullarında uygulanacak olan bireysel önlemlere atıfta bulunur.

Türk Hükümetinin, 32455/96 sayılı başvurunun dostane çözüme kavuşturulmasını sağlamak üzere, başvurana, maruz kaldığı her türlü manevi zarar ve ayrıca davayla ilgili tüm masraf ve giderler karşılığında, karşılıksız olarak, 9.500 (dokuz bin beş yüz) avro ödemeyi taahhüt ettiğini beyan ederim. Söz konusu meblağ, ödeme tarihinde geçerli olan döviz kuru üzerinden Türk lirasına çevrilmek üzere, başvurana ait bir banka hesabına avro üzerinden yatırılacaktır. Bu meblağ, yansıtılabilecek her türlü vergi hariç olmak üzere, Mahkeme tarafından Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 39. maddesi uyarınca verilen kararı müteakip üç ay içerisinde ödenecektir. Bu meblağın ödenmesi, davanın nihai çözüme kavuşturulması anlamına gelecektir. Hükümet tarafından ödemenin öngörülen süre içerisinde yapılmaması durumunda, söz konusu sürenin bittiği tarihten itibaren ve ödemenin yapılmasına kadar geçecek süre için Avrupa Merkez Bankası’nın o dönem için geçerli faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz uygulanacaktır.

Son olarak, Hükümet, Mahkemenin kararını verdiği tarihten sonra, Sözleşme’nin 43/1 maddesi uyarınca davanın Büyük Daireye havale edilmesini talep etmeyeceğini taahhüt eder.”

20. Başvuranın avukatının imzasını taşıyan aşağıdaki deklarasyon, 20 Şubat 2003 tarihinde Mahkemeye ulaşmıştır:

“Türk Hükümetinin, 32455/96 sayılı başvurunun dostane çözüme kavuşturulmasını sağlamak üzere, tarafıma, maruz kaldığım her türlü manevi zarar ve ayrıca davayla ilgili tüm masraf ve giderler karşılığında, karşılıksız olarak, 9.500 (dokuz bin beş yüz) avro ödemeyi taahhüt ettiğini beyan ederim. Söz konusu meblağ, ödeme tarihinde geçerli olan döviz kuru üzerinden Türk lirasına çevrilmek üzere, tarafıma ait bir banka hesabına avro üzerinden yatırılacaktır. Bu meblağ, yansıtılabilecek her türlü vergi hariç olmak üzere, Mahkeme tarafından Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 39. maddesi uyarınca verilen kararı müteakip üç ay içerisinde ödenecektir. Hükümet tarafından ödemenin öngörülen süre içerisinde yapılmaması durumunda, söz konusu sürenin bittiği tarihten itibaren ve ödemenin yapılmasına kadar geçecek süre için Avrupa Merkez Bankası’nın o dönem için geçerli faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz uygulanacaktır.

2. Teklifi kabul eder, işbu başvuruya dayanak oluşturan olaylarla ilgili olarak Türkiye aleyhine başka herhangi bir iddiada bulunmaktan vazgeçtiğimi bildiririm. Davanın bu şekilde nihai çözüme kavuşturulduğunu beyan ederim.

3. İşbu deklarasyon, Hükümet ile aramızda varılan dostane çözüm bağlamında düzenlenmiştir.

4. Ayrıca, Mahkemenin kararını verdiği tarihten sonra, Sözleşme’nin 43/1 maddesi uyarınca davanın Büyük Daireye havale edilmesini talep etmeyeceğimi de taahhüt ederim.”

21. Mahkeme, taraflar arasında ulaşılan dostane çözümü dikkate almıştır (Sözleşme’nin 39. maddesi). Mahkeme, çözümün temelinde, Sözleşme ve Protokolleri kapsamında tanımlanan insan haklarına saygı ilkesinin yer aldığı kanısındadır (Sözleşme’nin 37/1 maddesinin son cümlesi ve Mahkeme İçtüzüğü’nün 62/3 maddesi).

22. Mahkeme, bu nedenle, davanın kayıttan düşürülmesi gerektiği kanaatine varmıştır.

BU GEREKÇELERLE, MAHKEME, OY BİRLİĞİYLE,

1. Davanın kayıttan düşürülmesine;
2. Tarafların, davanın Büyük Daire tarafından değerlendirilmesini talep etmeyecekleri yönündeki taahhütlerinin dikkate alınmasına *karar vermiştir*.

İşbu karar, İngilizce olarak tanzim edilmiş ve Mahkeme İç Tüzüğü'nün 77. maddesinin 2 ve 3. fıkraları uyarınca 27 Mayıs 2003 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

Michael O'BOYLE
Yazı İşleri Müdürü

Nicolas BRATZA
Başkan